

ЧЛАНЦИ

Димитрије-Димо Вујовић

О ЈУГОСЛОВЕНСТВУ (УЗ СЕДАМДЕСЕТУ ГОДИШЊИЦУ ФОРМИРАЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ)

Југословенство није измишљотина, утопија, нечији сан. Није случајна творевина, није, туђа творевина, није творевина само овог нашег времена. Није одређена форма државног и друштвеног уређења, па се не може свести само на припадност социјалистичкој самоуправној Југословији. Оно је реалност, историјски настала. Значи, има *историјске коријене, историјске садржаје, историјско трајање.*

Историјски коријени југословенства потичу прије свега из истовјетног или блиског етничког поријекла југословенских народа. Потичу и из чињенице да ти народи говоре истим или сличним језицима, да живе на истој или сусједним територијама. То је основица на којој су ти народи стварали заједничке историјске садржаје, економске, политичке и културне, који доводе и до рађања заједничке југословенске свијести. Та свијест се није ограничавала на откривање и спознавање веза и југословенских садржаја у прошлости, већ је радила на њиховом развијању и продубљивању у будућности, видећи у томе корист за сваки југословенски народ посебно. Значи, није била окренута само према прошлости него и према будућности, па је из тога током XIX вијека, никао и југословенски покрет, који је као крајњи циљ истицао уједињење свих југословенских народа у заједничку независну државу. На челу овог покрета, по правилу, биле су најпрогресивније снаге друштва. Када је буржоазија, ради одбране и спасавања својих класних интереса, све више тражила прибежиште у национализму и када је југословенска држава била разбијена, онда је заставу југословенства преузео раднички покрет, односно Комунистичка партија Југославије, која је орга-

низовала и водила југословенску револуцију и из рушевина обновила југословенску државу.

Југословенски политички садржаји ницали су у прошлости из заједничке ослободилачке борбе противу туђина, коју су наши народи морали да воде. Видови те борбе, и њеног узајамног утицаја и прожимања, били су различити, што је зависило од различитости видова у којима се туђин појављивао и био присутан. Како је заједничка борба против класног и националног непријатеља стварала заједничке југословенске садржаје најбоље нам може илустровати наш народноослободилачки рат и револуција. Друга је ствар што су данас доста нарасле снаге које би жељеле да то заједничко југословенско искуство, створено у рату и револуцији, потисну и избришу из праксе и свијести људи.

Југословенски културни садржаји ницали су на бази истог или блиског језика, на бази исте или сличне историјске судбине и живљења на истој или сусједној територији. Због тога југословенске националне културе имају многа заједничка или блиска обиљежја и узајамно се прожимају, па све скупа представљају једну препознатљиву цјелину.

Југословенски привредни садржаји ничу на бази живљења на истим или сусједним територијама, које се претварају у јединствено привредно подручје, до чега нарочито доводи развитак капиталистичких, а касније и социјалистичких друштвено-економских односа. Овај процес је олакшан стварањем заједничке југословенске државе.

Сви ови југословенски историјски садржаји доводе до интегративних процеса. Али објективан историчар ће открити да у прошлости југословенских народа нијесу дјеловали само такви процеси. Дјеловали су и они супротни, дезинтегративни процеси. Историјска реалност је резултанта једних и других процеса. Југословенски историјски садржаји се стално допуњују, проширују. То је један природно-историјски процес, који се људском активношћу може успоравати или убрзавати, али не трајно заустављати или уништити. То нијесу процеси који су завршени и који би због тога имали само прошлост, а не и будућност. Такво схватање било би ненаучно, јер од када постоји људски рад дешавали су се процеси спајања, раздвајања, изумирања, рађања нових људских скупина.

Док постоји људски рад, природно је, такви ће се процеси и даље одвијати. Какав ће бити њихов резултат на нашем југословенском тлу тешко је данас рећи. У сваком случају природно-историјски процеси воде ка већој интеграцији.

Ја сам већ рекао да се ти процеси, иако природно-историјски, могу људском активношћу убрзавати или успоравати. Код нас се данас управо и води борба између те двије тенденције. Разни националисти су они који желе да успоре те процесе. Они

југословенство представљају као највећу опасност за егзистенцију и слободан развитак своје нације, па се залажу за политичку, економску и културну дезинтеграцију Југославије, затварајући се у националне оквире. При том и прошлост своје нације представља саобразно својим данашњим политичким потребама. Њима смета не само југословенство данас него и југословенство у прошлости. Природну тежњу људи да открију своје коријене они ограничавају само на своју нацију. Не желе да виде и оне коријене који иду даље, преко данашњих националних граница, у правцу осталих Јужних Словена, па и свих Словена, у којима такође теку животворни скокови, неопходни за егзистенцију и развој и сваке посебне нације. Они, због својих актуелних политичких потреба, од југословенства желе да створе баука, идентификујући га са централизмом, унитаризмом, хегемонијом, са негацијом нације. А југословенство није ништа од тога. Оно је припадништво етнички блиским народима, који говоре истим или сличним језицима, који живе на истој или сусједној територији, који имају исте или сличне историјске судбине, који су створили заједничке историјске садржаје и који су на бази свега тога развили свијест о судбинској повезаности, братству, јединству, солидарности. Југословенство, дакле, има етничке и културно историјске садржаје.

Али у југословенској држави живе не само југословенски народи него и припадници других народа. И они су Југословени, али у смислу припадништва југословенској социјалистичкој заједници, која рађа једну посебну специфичну свијест код свих оних који ту заједницу сачињавају. То југословенско обиљежје њихове свијести, њиховог политичког, економског и културног живота, као и њихов интерес, јесте оно што их и разликује од матице народа коме припадају с једне стране, и што их повезује са југословенским народима, с друге стране.

Југословенство и у једном и у другом смислу јесте наша будућност.